

II

1943:1731

שער וויסנשאַפֿטלעכער אינסטיטוט
סעריע „אַרגאַניזאַציע פֿון דער ייִדישער וויסנשאַפֿט“, נומער 5

לינגוויסטישע אַנקעטעס

העפט 1 : מין פון סובסטאַנטיוו

ווי 1929/ע

צווייטער טויזנט עקועמפלארן

Żydowski Instytut Naukowy. Serja „Organizacja
Nauki Żydowskiej”, № 5. Kwestjonarjusz
językowe, zeszyt pierwszy: *Min fun
substantiw* (Rodzaj rzeczowników).

Yiddish Scientific Institute, Linguistic Commit-
tee. Lists of Queries, 1: Gender of
Nouns. / Printed in Poland.

~~~~~
Drukarnia B. Cjonsona i S-ka, Wilno, Trocka 13.

דרוקעריי ב. ציונסאן און קאמפ', ווילנע, טראַקער 13.

וועגן דעם מין פון די זאכווערטער

די פראגע וועגן דעם מין פון די סובסטאנטיוון איז איינע פון די הארבסטע אין דער יידישער גראמאטיק, ווייל אין דעם פרט זיינען פאראן גרויסע אונטערשיידן צווישן פארשיידענע מקומות, אָפּטמאָל אָפּילו אין דער זעלבער דיאלעקטישער גרופע.* עס איז פאר אונדז א קנאפע טרייסט, וואָס אויך אַנדערע לשונות לייִדן — אָדער האָבן געליטן — פון דערזעלבער מחלה; אונדזער ליטעראַרישע שפראַך מוז אויף וועלכן עס איז וועג גובר זיין די דאָ זיקע דיפערענצן, זי מוז קומן צו אַן איינהייטלעכקייט. דער צונויפשטעלער פון דער איצטיקער אַנקעטע, מ. וויינרייך, האַלט, אַז אין אַ גרויסער מאָס וועט מען דאָ דאַרפן אַנקומען צו אַ מין פלעביסצייט: עס וועט מכריע זיין יענע פאַרם וואָס איז מער פאַרשפּרייט. נאָר ווי אַזוי מען זאָל זיך ניט פאַרשטעלן דעם וועג פון רעגולירונג, איז אָבער קלאָר איינס: פריער פאַר אַלץ מוז מען קענען די פאַקטישע פאַר העלענישן; מען מוז צונויפֿ-קלייבן וואָס אַ גרעסערן מאַטעריאַל פון וואָס אַ גרעסערער צאָל פונקטן, פּדי מען זאָל שוין מער ניט דאַרפן אַנקומען צו אַלגעמיינע רייד: „אַזוי זאָגט מען אין פּוילן“, „אַזוי זאָגט דער ליטוואַק“ אדג"ו.

מיט די ווערטער וואָס ווערן געבראַכט אין דער אַנקעטע זיינען ניט אויסגעשעפט אַלע סובסטאנטיוון מיט אַ ספקדיקן אַרטיקל; ספּעציעל איז דאָ באַגערענעצט (מיט אַ פּיוון) די צאָל שטאָפּנעמען. אָבער אויב עס וועלן אַנקומען אַ סך תּשובות, קען די איצטיקע אַנקעטע אויך געבן אַ סאָלידן באַזיס פאַר דער נאָרמאַטיווער אַרבעט פון דער לינגוויסטישער קאָמיסיע פון דעם ייִדישן וויסנשאַפּטלעכען אינסטיטוט. אַלע זאַמלער ווערן דעריבער געבעטן צו ענטפערן אויף די פראַגעס פון דעם ביכל.

יוני 1928.

* פּגל, צו דער פראַגע: ז. רייזען, ייִדישע פּילאָלאָגיע ז' 11—22, 180—192, 303—322. י. ווילער, לאַנדרי-בוך ז' 249—264. א. זאַרעצקי, גריין און ספּייקעס, קיעוו 1927, ז' 23—26.

איידער איר נעמט ענטפערן, לייענט איבער די כללים:

- (1) פילט אויס די רובריק: שטאָט, קרייז, פראָווינץ.
- (2) שטעלט צו ביי יעדן נומער אויף דער פונקטירטער לייניע דעם באַשטימטן אַרטיקל (דער, די, דאָס, דעם, דער). ווו עס איז נייטיק, שטעלט אויך צו די ענדונג ביים אַדיעקטיוו (למשל אין 43: דעם גרויסן אָדער דאָס גרויסע). ווו עס זיינען אָנגעוויזן טאָפּעלע פּאַרמען (למשל: די), מעקט אויס די פאַרם וואָס ווערט ביי אייך נישט גענוצט.
- (3) שרייבט נאָך דאָס וואָס איר וויסט פון אייער שטאָט, נישט קיין פאַרמען וואָס איר האָט איבערגענימען פון דער לייטעראַטור אָדער פון מענטשן פון אַן אַנדער געגנד. אויב עפעס אַן אויסדרוק ווערט ביי אייך נישט באַנוצט, לאָזט אים דורך אינגאַנצן.
- (4) אויב איר האָט נאָך וואָס עס איז צו באַמערקן, שרייבט עס צו אויף ז' 15.
- (5) פאַרהאַלט נישט דאָס ביכל לאַנג ביי זיך. פילט עס אויס וואָס גיכער און שיקט עס אָפּ לויטן אַדרעס:

Towarzystwo Przyjaciół Żydowskiego Instytutu Naukowego,
W. Pohulanka 18, Wilno.

1. אָדער האָט געפּלאַצט.
2. אויג זעט.
3. אויסשטייער פאַר דער טאַכטער איז פאַרטיק.
4. אויער טוט מיר וויי.
5. אומגליק איז גרויס.
6. אחריות איז גרויס.
7. איי איז פריש.
8. אָל (נאָל) איז א שוסטערשער אינסטרומענט.
9. אַנבייסן איז געשמאַק.
10. אַקס איז צעבראַכן.
11. אַקסל איז צעבראַכן.
12. אָרט איז צוגעפאַסט.
13. אַש איז צעשאַטן.
14. באַד איז געהייצט.
15. באַנד איז צו קורץ (סטענגע).
16. באַק איז געשוואַלן.
17. באַרד איז צעשויערט.
18. מיר טוט וויי בויך.
19. בוימל איז געדיכט.
20. בוך איז אינטערעסאַנט.
21. בייטש קנאַלט.
22. בייך איז צעבראַכן.
23. ביילד איז שיין.

24. — בי קס שיסט.
25. — בית = המקדש איז חרוב געוואָרן.
26. — בית = מדרש איז קליין.
27. — בלאַט איז אָפגעריסן פון בוים.
- 27a. גיב מיר — בלאַט פאָפיר.
28. — בלאַטער האָט געפלאַצט.
29. — בעט סקרופעט.
30. — בעקן איז פון קופער.
31. — ברוק איז צעבראָכן.
32. — בריוו איז געשריבן מיט טינט.
33. — בריק איבערן טייך איז גוט געבויט.
34. — ברעט איז איבערגעזעגט אין צווייען.
35. — גאַפּל האָט דריי שפיצן.
36. — ער האָט זיך איבערגעשניטן — גאַרגל.
37. — גורל איז געפאַלן אויף מיר.
38. — גלאַז איז פול מיט מילך.
- 38a. — גלאַז אין פענצטער איז צעבראָכן.
39. — גלאַק פון קלויסטער קלינגט.
40. — לאַנג ווי — יידיש — גלות.
41. — גליק האָט ניט לאַנג געדויערט.
42. — געדולד האָט געפלאַצט.
43. — ער האָט געוונען — גרויס — געווינס.
44. — דער שונא האָט אַוועקגעלייגט — געווער.
45. — געזעץ איז זייער שטרענג.
46. — געלט איז פאַרפאַלן.
47. — געלעגער איז האַרט.
48. — וואָס איז — געלעכטער?
49. — געפאַר איז גרויס.

50. געפיל פון רחמנות איז אים פרעמד.
51. געריכט באשטייט פון דריי ריכטער.
- a51. געריכט איז זייער געשמאק.
52. געשעפט גייט גוט.
53. געשריי איז ניט אויסצוהאלטן.
54. דאך איז איינגעפאלן.
55. דייל איז פון האלץ.
56. דעק פון א פאס.
57. דראַט איז זייער דין.
58. האָבער איז צו טייער.
59. האַלדז איז קרום.
60. האַנטוך איז שמוציק.
61. האַק איז שאַרף.
62. האַר איז שוואַרץ [איין האַר!].
63. האַרץ פון אַ מאַמען.
64. הוט איז שיין.
65. הויז איז קליין.
66. ער האָט פאַרגעסן _____ היים.
- 67, 68. העמד איז נעענטער ווי _____ קלייד.
69. וואָפן ווירקט שוין מער ניט.
70. וואַקס איז ווייך.
71. וואַרט פון אַן אָרנטלעכן מאַן.
72. ווייטאַג איז גרויס.
73. ווונדער פון אַ מענטשן.
74. וואַקס פון אַ מענטשן.
75. ווידוי פון אַ פאַרברעכער.
76. ווייטאַג איז גרויס.

77. — ווינדל איז קליין.
78. — ווינקל איז קליין.
79. — וועג איז קורץ.
80. — וועקסל ווערט פראָטעסטירט.
81. — ווערט פון דער זאך איז גרויס.
82. — זאמד איז געל.
83. — זאק איז צעריסן.
84. — רעכט זייט טוט אים וויי.
85. — זייל איז פינף מעטער די הייך.
86. — זיפ איז גוט צו זיפן קאַרן.
87. — חדר איז ענג.
88. — חלק איז פאַר מיר צו גרויס.
89. — טאָוול פון בוך איז אָפגעריסן.
- 89a. — טאָוול שטייט אין קלאַס.
90. — טאָל ליגט צווישן בערג.
91. — מאיער איז פאַרמאַכט.
92. — טוך איז צעריסן.
93. — גאַנצע — טוך גלעזער איז צעבראָכן.
94. — טייל וואַקסט אין דרום.
95. — טייל איז ביים מלמד אין האַנט.
96. — טייטש פון „סלאָוואַ“ איז „וואָרט“.
97. — טייך האָט זיך צעגאַסן.
98. — טייל איז פאַר מיר צו קליין.
99. — טישטוך איז גרין.
100. — טעלער איז פון פאַרצעליי.

101. אין דעם וואָרט „געפאַר“ איז _____ טראָפּ אויף a.
102. _____ טרייסט איז געקומען צו שפעט.
103. _____ יאָך דריקט אים שווער.
104. _____ דריט _____ יאָר פון זיין לערנען ענדיקט זיך.
- 104a. _____ שוואַרץ-יאָר וועט אים ניט נעמען.
105. _____ יאָר צייט איז אויסגעפאלן אויף מיטוואַך.
106. _____ לאַך איז טיף.
107. _____ לאַמפּ ברענט.
108. _____ לאַנד בליט, און ^{אירע} _{זיינע} בירגער זיינען צופרידן.
109. ביי אים איז אָנגערירט _____ רעכט _____ לאַנג.
110. _____ לייד איז צו לאַנג.
111. _____ לייב איז שמוציק.
112. _____ לייונט איז גרוי.
113. _____ לייטער איז אַנידערגעפאלן.
114. _____ ליכט צאַנקט.
- 114a. _____ ליכט פון דער זון איז שטאַרק.
115. _____ ליפּ איז געשפּאַלטן.
116. _____ לעבער איז זייער אַ וויכטיקער אָרגאַן.
117. _____ לעפל איז פול.
118. _____ לשון איז מיר פרעמד.
119. _____ מאַכל געפעלט מיר זייער.
120. _____ מאַל צייט האָט געדויערט דריי שעה.
121. _____ מאַנדל וואַקסט אין די דרומדיקע לענדער.
122. _____ מולטער איז פול מיט וואַסער.
123. _____ מדבר איז זייער גרויס.

123. a. אין _____ מ ד ב ר וואַקסט גאַרניט.
124. _____ מ ו י ל באַדאַרף עסן.
125. _____ מ ו י ע ר פון ירחו איז איינגעפאַלן.
125. a. ער האָט אויסגעבויט אַ גרויס _____ מ ו י ע ר [הויז פון שטיין].
126. _____ מ ז ל האָט אים געדינט.
127. _____ מ י ט ל האָט אויפגעהערט צו ווירקן.
128. _____ מ י ל גיט אַ סך מעל.
129. _____ מ י ל ך געפעלט מיר ניט.
130. _____ מ י ס ט איז אָפגעראַמט.
131. _____ מ ע ס ע ר איז שאַרף.
132. _____ מ ש ו ג ע ת איז אים איבערגעגאַנגען.
133. _____ מ ת ליגט אין אָרון.
134. וויש אָפ _____ נ אַ ז.
135. _____ נ ו ס איז האַרט.
136. _____ נ ו ן (נוצן) פון דער זאַך איז גרויס.
137. _____ נ ע ס ט איז לייזיק.
138. _____ נ ע ן [צו כאַפן פיש] איז צעריסן.
139. _____ ס פ ר איז הייליק.
140. אויף זיין פנים ליגט _____ ע ל ט ע ר.
140. a. ער האָט דערלעבט צו _____ ע ל ט ע ר פון ניינציק יאָר.
141. _____ ע נ ט פ ע ר געפעלט מיר ניט.
142. _____ ע ק פון דער מעשה.
143. _____ פ אַ פ י ר פלייצט.
143. a. נעם _____ פ אַ פ י ר און טראָג $\frac{\text{אים}}{\text{ע}}$ אַוועק אין גער־כט.
144. _____ פ אָ ר טאַנצט זייער שיין.

145. פּוּיִק פּוּיִקט. _____
146. פּוּלֵווער אײז זױכגענעצט. _____
147. פּלױמפּ גײט װאַסער. _____
148. פּנײם אײז פּאַרשוואַרצט. _____
149. פּערל אײז זײער גרויס. _____
150. פּרײז אײז צו הױך. _____
151. פּאַלֶק אײז מיט אונדז. _____
152. פּאַן אײז פּוסט. _____
153. פּאַן פּלאַטערט. _____
154. פּאַס אײז לײדיק. _____
155. פּאַרברעכן (פּאַרברעך) אײז שווער. _____
156. פּאַרגעניגן אײז גרויס. _____
157. פּאַרטוך אײז רױט. _____
158. פּאַרמעגן אײז גרויס. _____
159. פּױגל זײנגט. _____
160. פּוס טוט מיר װײ. _____
161. פּידל שפּילט. _____
162. פּײער ברענט. _____
163. פּלאַם שלאַגט אַרױס. _____
164. פּלױ שפּרײנגט. _____
165. פּעל אײז האַרט. _____
166. פּעלד אײז גרויס. _____
167. פּענצטער אײז אָפּן. _____
168. פּערד הױרזשעט. _____
169. צװאַנג צײט אַרױס טשוועקעס. _____
170. צװײג אײז אָפּגעבראַכן. _____

171. — צונג איז אָן ביינער.
172. — צוקער איז דורכגענעצט.
173. — צימער איז צו קליין.
174. — ציך ליגט אויפן קישן.
175. — ציל איז דערגרייכט.
-
176. — קאלב איז נאָך קליין.
177. — קאָפּ טוט מיר וויי.
178. — קארטאָפּל (קארטאָפּליע) איז האַרט.
179. — קאַרן איז צעפּוילט.
180. — קבר איז טיף.
181. — קוגל איז געשמאַק.
- a181. — ערדקוגל איז גרויס.
182. — קויל האָט אים געטראָפּן.
- a162. — ערדקויל איז גרויס.
183. — קויל איז אויסגעברענט.
184. — קול איז פאַרשטומט.
185. — קימפעט איז אַריבער גרינג.
186. — קישן איז ווייך.
187. — קלאָג איז גרויס.
188. — קלאָץ שטייט אין וועג.
189. — קלויז איז אַלט.
190. — קלויסטער שטייט שוין לאַנג.
191. — קנויט איז אָפּגעברענט.
192. — רעכט — קני איז איינגעבויגן.
193. — קעסל איז פול מיט וואַסער.
194. — בעסער — ערשט — קריג איידער — צווייט .
- a194. — קריג צווישן פראַנקרייך און פרייסן האָט געדויערט לאַנג.

195. קרייד איז ווייס, און יענע — איז רויט.

196. רייף פון פאס האָט געפלאַצט.

197. עס איז — רעכט פון דעם מענטשן צו טון אזוי.

198. רעשט פון דער סומע.

199. גרינ — שאַל.

200. שאַנק איז ליידיק.

201. שוועל איז הויך.

202. שווערד איז שאַרף.

203. שויס פון דער נאַטור.

204. שטאַל איז פאַרשלאָסן.

205. שטייג איז ליידיק.

206. שטייט איז פון מעש.

207. שטיק ברויט איז גרויס.

208. שטריק האט זיך צעריסן.

209. שייך פון לאַמפ איז צו שטאַרק.

209a. ער איז אַרויס אויף — ליכטיק — שייך.

210. שילד פון דער קראַם איז אַראָפּגעפאַלן.

211. שיף איז אונטערגעגאַנגען.

212. שלאַנג האָט פאַרפירט חוהן.

213. שלאָס עפנט זיך אָן אַ שליטל.

213a. קיניגלעך — שלאָס איז שייך.

214. רעכטע שלייף איז דורכגעשאָסן.

215. ליבע — שמיכל געפעלט מיר.

216. שנויץ פון אַ טשייניק.

217. שנוק פון אַ חזיר.

218. שנור איז גוט צו פאַרבינדן אַ פעקל.

219. שענק געהער צום שענקער.

220. ש פ י ג ל איז געפלאצט.
221. ש פ י ז איז שפיציק.
222. ש פ י ז פון דעם אייזן שטעכט.
223. ש ר ו י פ שניידט זיך אריין אין האַלץ.
224. ש ר ע ק איז אומזיסט.
225. $\frac{\text{די דאָס}}{\text{גרויסע רוסלאַנד}}$, וואָס האָט מיט $\frac{\text{איר דין}}{\text{פאָליטיק דערפירט צו דער מלחמה...}}$
226. $\frac{\text{די דאָס}}{\text{שיינע וואַרשע}}$, וואָס האָט אויף $\frac{\text{איר דין}}{\text{טעריטאָריע אזוי פיל פאַרקן...}}$
227. $\frac{\text{דער די}}{\text{אַלף}}$, בית, גימל, הייא, למד אַז"וו.
228. קייִדונג, שפראַצונג, צירונג, פייניקונג, וויזונג, צייטונג, מיינונג, רעכענונג.
229. $\frac{\text{די דאָס}}{\text{חברשאַפט}}$, ברודערשאַפט, ליבשאַפט.
230. $\frac{\text{די דאָס}}{\text{שיינקייט}}$, רייכקייט, איידלקייט.
231. $\frac{\text{די דאָס}}{\text{פינצטערניש}}$, טריקעניש, פארזעעניש.
232. $\frac{\text{די דאָס}}{\text{שמירעכץ}}$, טועכץ. $\frac{\text{דער דאָס}}{\text{טייגעכץ}}$, שפייעכץ.
233. $\frac{\text{די דאָס}}{\text{קריגעריי}}$, פילדעריי, רייסעריי, בעקעריי, סטאַלעריי, שלאַטעריי.
234. $\frac{\text{די דאָס}}{\text{געקריגעריי}}$, געפילדעריי, געלויפעריי.
235. רחמנות, שתדלנות, פחדנות.
236. פייגעלע, טעפעלע, טישעלע.
237. $\frac{\text{דער דאָס}}{\text{לויפן איז מיר שוין דערעסן}}$.
- $\frac{\text{דער דאָס}}{\text{שרייבן איז ניט אזוי שווער}}$.

אונטערשריפט פון דעם ענטפערגעבער :

אדרעס :

(אין דער לאנדשפראך)

ווען פארענדיקט :

אויב איר האט עפעס צו באמערקן, שרייבט דאס צו דאָ :

II 1943: 1731

סעריע „אַרגאַניזאַציע פון דער יידישער וויסנשאַפֿט“:

1. די אַרגאַניזאַציע פון דער יידישער וויסנשאַפֿט. נ. שטיף: וועגן אַ יידישן אַקאַדעמישן אינסטיטוט. ווילנער טעזיסן וועגן אַ יידישן וויסנשאַפֿטלעכן אינסטיטוט. דריטע געבעסערטע אויפלאַגע. ווילנע, 1925. 40 זייטן. פרייז 1 גילדן, 20 סענט.
2. פאַרבאַראַטונג וועגן דעם וויסנשאַפֿטלעכן אינסטיטוט (7-12 אויגוסט 1925). בערלין, 1925. 16 זייטן. אויספאַרקויפט.
3. צוויי יאָר אַרבעט פאַר דעם יידישן וויסנשאַפֿטלעכן אינסטיטוט (1925-1927). צווייטע אויפלאַגע. ווילנע, 1927. 92 זייטן. פרייז 1.50 גילדן, 30 סענט.
4. עטנאָגראַפישע אַנקעטעס, העפט 1: יומטורבים. ווילנע, 1928. 20 זייטן. פרייז 50 גראַשן, 10 סענט.
5. לינגוויסטישע אַנקעטעס, העפט 1: מין פון סובסטאַנטיוו. ווילנע, 1928. 16 זייטן. פרייז 25 גראַשן, 5 סענט.
6. וואָס איז אַזוינס עטנאָגראַפיע? (האַנטביכל פאַר זאַמלער). ווילנע, 1929. 32 זייטן. פרייז 75 גראַשן, 15 סענט.

אַדרעסן:

Towarzystwo Przyjaciół Żydowskiego Instytutu Naukowego,
W-Pohulanka 18, Wilno.

אין דייטשלאַנד:

E. Tscherikower, Berlinerstr. 8, Berlin-Wilmersdorf.

אין אַמעריקע:

Yiddish Scientific Institute, American Branch, 1133 Broadway,
New York City.

אַדער:

Dr. J. Shatzky, 3451A Giles Place, New York.